

Skrypt z Prawa administracyjnego

Zagadnienia 46-81

rok akademicki 2018/2019, semestr zimowy

pod redakcją
mgr Anny Maciąg
oprac. gr. 2 SSA

Wersja 1

Wrocław 2018

Spis treści

Spis treści	2
Wykaz skrótów	4
Bibliografia	5
46. Typy podziału terytorialnego państwa. Jednostki podziału terytorialnego. Rodzaje miejscowości.....	7
47. Rodzaje gmin (jako jednostek podziału terytorialnego); ustalenie siedziby władz gmin; nazewnictwo organów gmin	8
48. Zasady i tryb wprowadzania zmian w podziale terytorialnym państwa	8
49. Podmiot administracji publicznej, organ administracji publicznej i urząd w administracji publicznej – pojęcia i przykłady	10
50. Monokratyczne a kolegialne organy administracji publicznej	11
51. Pełnomocnictwo administracyjne (upoważnienie administracyjne).....	12
52. Centralizacja a decentralizacja.....	13
53. Pojęcie i rodzaje decentralizacji.....	14
54. Pojęcie i rodzaje dekoncentracji	15
55. Decentralizacja a dekoncentracja.....	16
56. Zakład administracyjny – pojęcie i rodzaje	17
57. Korporacja w organizacji prawnej administracji publicznej	18
58. Uczelnia publiczna (analiza z punktu widzenia korporacji, zakładu administracyjnego, i autonomii).....	18
59. Samorząd studencki a samorząd terytorialny	19
60. Samorząd terytorialny a JST, Samorząd terytorialny a samorządy specjalne (nieterytoriałne).....	19
61. Pojęcie kontroli. Sposoby klasyfikowania kontroli w administracji publicznej.....	21
62. Pojęcia i rodzaje nadzoru w administracji publicznej.....	22
63. Kontrola a nadzór.....	23
64. Sądowa kontrola administracji publicznej a nadzór	23
65. Kontrola prawna w administracji publicznej. Zarys sytemu	24
66. Zewnętrzna i wewnętrzna kontrola administracji publicznej	26
67. Bezpośrednia a pośrednia kontrola sądowa aktów normatywnych stanowionych przez organy administracji publicznej.....	26
68. Zakres kognicji sądów administracyjnych.....	26
69. Sądowa kontrola władczych form działania (organów) administracji publicznej.....	27
70. Sądowa kontrola działalności umownej (organów) administracji publicznej	27
71. Pracownicy administracji publicznej	27

72. Majątek publiczny.....	28
73. Podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej za działania (organów) administracji ...	29
74. Naczelne a centralne organy administracji publicznej.....	30
75. Kształtowanie składu osobowego RM.....	31
76. Minister jako organ monokratyczny i członek organu kolegialnego.....	32
77. Rządowa administracja zespolona w województwie.....	33
78. Urząd wojewody a urząd wojewódzki.....	33
79. Wojewoda jako nadzorujący i nadzorowany	34
80. Kontrola prowadzona przez wojewodę.....	35
81. Kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich. Zagadnienia ustrojowoprawne.....	36
Podziękowania i słowo końcowe	38

Wykaz skrótów

- **JST** – jednostka samorządu terytorialnego/ jednostki samorządu terytorialnego.
- **KC** - ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny.
- **KPA** – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.
- **KPK** - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.
- **NSA** – Naczelny Sąd Administracyjny.
- **OSiK** – Organ stanowiący i kontrolny.
- **PRM** – Prezes Rady Ministrów.
- **RIO** – Regionalna Izba Obrachunkowa/ Regionalne Izby Obrachunkowe.
- **RM** – Rada Ministrów.
- **RP** – Rzecz(y)pospolita Polska.
- **SKO** – Samorządowe Kolegium Odwoławcze/ Samorządowe Kolegia Odwoławcze.
- **SP** – Skarb Państwa.
- **TK** – Trybunał Konstytucyjny.
- **USG** – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
- **USP** – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
- **USW** – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

Bibliografia

Wykaz źródeł prawa (akty normatywne, akty indywidualne, orzeczenia)

1. Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r.
3. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.
4. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny.
5. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych.
6. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.
7. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
8. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów.
9. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.
10. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.
11. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.
13. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych.
14. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych.
15. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych.
16. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.
17. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie.
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
19. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
20. Decyzja w sprawie Kodeksu Dobrej Praktyki Administracyjnej (2011/C 285/03) (Dz.U.UE C z dnia 29 września 2011 r.).
21. Wyrok NSA z dnia 10 maja 2007 r. (II FSK 621/06, LEX nr 376547), LEX/el.

Wykaz publikacji i innych źródeł:

1. Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2009.
2. *Encyklopedia Administracji Publicznej Uniwersytetu Warszawskiego*, źródło: (http://encyklopediaap.uw.edu.pl/index.php/Strona_główna).
3. Flejterski S., Ziolo M., *Centralizacja i decentralizacja zadań publicznych w świetle wybranych rozwiązań europejskich. Próba oceny*, „Studia Regionalne i Lokalne”, Nr 3, 2008, s. 76-94.
4. Kamiński R., *Centralizacja i decentralizacja w systemie administracji państwowej jako problem organizacyjny i prawny*, „Civitas Hominibus: rocznik filozoficzno-społeczny”, Nr 7, 2012, s. 51-63.
5. Leoński Z., *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2004.
6. Maciąg A., *Skrypt z prawa administracyjnego*, źródło: (<http://administratywistka.pl>).
7. *Nauka administracji*, pod redakcją J. Bocia, Limited 2013.

8. Notatki z wykładów dr hab. Piotra Lisowskiego prof. nadzw. UW, oprac. własne studentów.
9. Ochendowski E., *Prawo administracyjne – część ogólna*, Toruń 2013.
10. *Prawo administracyjne*, J. Boć (red.), Kolonia Limited 2010.
11. *Prawo Administracyjne*, redakcja naukowa M. Wierzbowski i in., Warszawa 2001.
12. *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, Małgorzata Stahl (redaktor naukowy), Warszawa 2016.
13. Prezentacje umieszczone w materiałach dydaktycznych na stronie wydziałowej: <http://prawo.uni.wroc.pl>.
14. Suwaj P. J., *Prawo administracyjne ćwiczenia*, Warszawa 2011.
15. Wytążek W., *Decentralizacja administracji publicznej*, „Roczniki Nauk Prawnych”, Nr 3, 2004, s. 93-113.
16. Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018.
17. Źródło: (<http://www.openlaw.com.pl>).

46. Typy podziału terytorialnego państwa. Jednostki podziału terytorialnego. Rodzaje miejscowości

Podstawa prawna: ustawy: o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa oraz o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych.

Podział terytorialny - względnie trwale rozczłonkowanie przestrzeni państwa dokonane w tym celu, by w każdej jednostce terytorialnej ustanowić odpowiedni organ państwa lub jednostki niepaństwowe wykonujące zadania państwa. Podział ten wyznacza granice terytorialne działalności podmiotów wykonujących zadania państwa i zapobiega mieszaniu się poszczególnych organów i podmiotów.

Typy i jednostki podziału terytorialnego państwa:

1. **zasadniczy** - dla organów terenowych, wykonujących zadania państwa o kompetencjach ogólnych. Obecnie: trójstopniowy zasadniczy podział terytorialny państwa – jednostki terytorialnego podziału zasadniczego JST: gmina, powiat, województwo;
2. **pomocniczy** - uzupełnienie podziału zasadniczego (obecnie tylko na poziomie gminy) lub specjalnego; jednostki (nie posiadają osobowości prawnej): dzielnice (obowiązkowo muszą być w Warszawie), osiedla, sołectwa i inne;
3. **specjalne** - tworzone wyłącznie w drodze ustawy dla terenowych organów rządowej administracji niespolonej, ponadto dla innych organów państwowych oraz wymiaru sprawiedliwości i dostosowany do specyfiki wykonywanych działań. Jednostkami podziału specjalnego mogą być okręgi, obwody, oddziały, rejony, regiony, np. RIO, SKO (planowane jest zmniejszenie liczby SKO z 49 na 16).

Miejscowość - jednostka osadnicza lub inny obszar zabudowany odróżniający się od innych miejscowości odrębną nazwą lub odmiennym określeniem rodzaju (przy jednakowej nazwie).

Rodzaje miejscowości - określenie charakteru miejscowości ukształtowanej w procesie rozwoju osadnictwa, w szczególności (wskazane poniżej i ich części):

- **miasto** – jednostka osadnicza o przewadze zwartej budowy i funkcjach nierolniczych, posiadająca prawa miejskie bądź status miasta;
- **osiedle** – zespół mieszkaniowy stanowiący integralną część miasta lub wsi;
- **wieś** – jednostka osadnicza o zwartej lub rozproszonej zabudowie i istniejących funkcjach rolniczych lub związanych z nimi usługowych czy turystycznych, bez praw miejskich czy statusu miasta;
- **osada** – niewielka jednostka osadnicza na terenie wiejskim o odmiennym (wyróżniającym się) charakterem zabudowy albo zamieszkaną przez ludność związaną z określonym miejscem lub rodzajem pracy, np. osada leśna, młyńska, rybacka, kolejowa;
- **kolonia** – jednostka osadnicza powstała jako rezultat ekspansji miejscowości poza obszar wcześniej istniejącej zabudowy, w szczególności: kolonię miast, kolonię wieś;
- **przysiołek** – skupisko kilku gospodarstw położonych poza zabudową wsi, stanowiące integralną część wsi.

47. Rodzaje gmin (jako jednostek podziału terytorialnego); ustalenie siedziby władz gmin; nazewnictwo organów gmin

Podstawa prawna: USG, USP.

Gmina - podstawowa JST. Funkcjonowanie gmin reguluje USG.

Rodzaje gmin, siedziba władz gminy i organy wykonawcze gminy:

- **gmina miejska** – gmina zawierająca się w granicach administracyjnych miasta. W zależności od wielkości miasta, organem wykonawczym jest burmistrz lub w przypadku (co do zasady) powyżej 100 tys. mieszkańców – prezydent miasta;
- **gmina wiejska** – nie posiada na swoim terytorium miasta, jednak niektóre gminy mają swoją siedzibę w sąsiedniej gminie miejskiej. Gmina wiejska jest wtedy, kiedy nie ma w niej żadnego miasta. Organ wykonawczy w tej gminie to wójt;
- **gmina miejsko-wiejska** – składa się z miasta, które jest siedzibą władz gminy oraz okolicznych wsi. Czyli jest głównie wiejska, ale siedziba organów znajduje się w mieście. Organem wykonawczym jest wtedy burmistrz.

Inne typy gmin:

- **gmina uzdrowiskowa** - nie jest odrębnym typem JST, jest to gmina, której obszarowi lub jego części został nadany status uzdrowiska w trybie określonym w ustawie. Ma obowiązek powołania **komisji uzdrowiskowej**;
- **gmina górnicza** - nie są odrębnym typem JST, istotnym elementem (znakiem wyróżniającym) jest istnienie zakładu górniczego. Ustawowo są wymienione ich prawa, obowiązki i tryb działania i powoływania odpowiednich komisji.

Organy stanowiące i kontrolne gminy:

- **rada gminy** – organ stanowiący i kontrolny w gminie;
- **rada miejska** - jeżeli siedziba rady gminy znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy, czyli w gminach miejskich i miejsko-wiejskich;
- **rada miasta** - organ stanowiący i kontrolny miasta na prawach powiatu.

Oprac. Klaudia Kaptur

48. Zasady i tryb wprowadzania zmian w podziale terytorialnym państwa

Podstawa prawna: ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, USG, USP, USW.

Zmiany terytorialne województw:

- RM w drodze rozporządzenia dokonuje zmian granic województw związanych z tworzeniem, łączeniem, dzieleniem lub znoszeniem powiatów, po zasięgnięciu opinii organów stanowiących JST, których zmiany dotyczą, przy czym powinna ona dążyć do poprawienia warunków wykonywania zadań publicznych;
- RM ustala granice gmin i powiatów w drodze rozporządzenia;

- zmiana liczby województw możliwa jest wyłącznie w drodze ustawy w trybie procedury legislacyjnej.

Zmiany terytorialne w gminach i powiatach

- RM z urzędu lub na wniosek OSiK w drodze rozporządzenia tworzy, łączy, dzieli i znosi powiaty oraz gminy. Nadaje gminie lub miejscowości status miasta oraz ustala i zmienia nazwy gmin i powiatów oraz siedziby ich władz;
- **zasady i tryb:**
 - 1) zmiany dokonywane są w sposób zapewniający gminie/powiatowi terytorium możliwie jednorodne ze względu na układ osadniczy i przestrzenny, uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze i kulturowe oraz zapewniający zdolność wykonywania zadań publicznych,
 - 2) zmiany, o których mowa powyżej, następują z dniem 1 stycznia,
 - 3) zmiany wymagają zasięgnięcia opinii OSiK przez ministra właściwego ds. administracji publicznej, poprzedzonych przeprowadzeniem konsultacji z mieszkańcami przez odpowiednie OSiK,
 - 4) konsultacji nie przeprowadza się w przypadku przeprowadzenia referendum z inicjatywy mieszkańców w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy/ powiatu oraz ustalenia granic gminy,
 - 5) RM nie przeprowadza zmian, jeżeli:
 - dochody podatkowe na mieszkańca gminy/powiatu w zmienionych granicach lub gminy/powiatu utworzonej byłyby niższe od najniższych dochodów podatkowych na mieszkańca ustalonych dla poszczególnych gmin/powiatów,
 - gmina/powiat w zmienionych granicach lub gmina/powiat utworzone byłyby mniejsze od najmniejszej pod względem liczby mieszkańców gminy/powiatu w Polsce według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego ogłoszenie rozporządzenia,
 - 6) w przypadku łączenia gmin/powiatów lub tworzenia nowej gminy/powiatu PRM, na wniosek wojewody zgłoszony za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej, wyznacza pełnomocnika do spraw połączenia gmin/powiatu lub utworzenia nowej gminy/powiatu spośród pracowników podległych wojewodzie albo pracowników urzędu gminy/starostwa powiatu, której obszar wchodzi w skład łączonej lub nowo tworzonej gminy/powiatu.

Oprac. anonimowe

49. Podmiot administracji publicznej, organ administracji publicznej i urząd w administracji publicznej – pojęcia i przykłady

Podmiot administracji publicznej to przede wszystkim uczestnik obrotu prawnego, który posiada osobowość prawną oraz podmiotowość publicznoprawną, jak gmina, powiat czy województwo. Pojęcie to obejmuje: organy administracji publicznej, organy zakładów publicznych oraz innych jednostek organizacyjnych administracji publicznej.

Podmiot administrujący - to pojęcie szersze, ponieważ skupia w sobie również te podmioty, które nie są częścią administracji publicznej, a mają możliwość wykonywania zadań publicznych (np. agencja administracyjna).

Organ administracji publicznej: człowiek (lub grupa ludzi w przypadku organu kolegialnego), znajdujący się w strukturze organizacyjnej państwa lub samorządu terytorialnego, powołany w celu realizacji norm prawa administracyjnego, w sposób i ze skutkami właściwymi temu prawu, działający w granicach przyznanych mu przez prawo kompetencji.

Podziały organów administracji publicznej:

- organy administracji państwowej (Prezydent RP), organy administracji rządowej (wojewoda) oraz na organy administracji samorządowej (rada gminy);
- **wg sposobu kreacji:** powołanie, wybory, nominacja czy umowa;
- **wg składu osobowego:** organy jednoosobowe (np. wójt) i kolegialne (np. rada gminy);
- **wg terytorialnego zakresu działania:** organy naczelne i centralne;
- **wg wyróżnienia z Konstytucji RP:** centralne organy państwowe, centralne konstytucyjne organy państwa, organy naczelne;
- **wg sposobu podporządkowania:** organy zdecentralizowane (np. organy gminy) i podległe hierarchicznie (np. organy wojewódzkiej administracji zespolonej);
- **wg zakresu uprawnień:** organy decydujące i pomocnicze;
- **wg zdolności do rozstrzygania spraw indywidualnych w drodze decyzji administracyjnych:** organy I i II instancji, oraz **w sytuacjach braku odwołania:** organy decydujące i stopnia wyższego.

Urząd administracji publicznej:

- wyodrębniony zespół kompetencji (praw i obowiązków związanych z określonym organem administracji publicznej), np. urząd ministra, urząd wojewody, urząd rektora;
- szczególna nazwa organu administracyjnego, np. urząd celny, urząd morski;
- zorganizowany zespół osób przydany organowi administracyjnemu do pomocy w wykonywaniu jego funkcji, np. ministerstwo, urząd wojewódzki, rektorat.

Oprac. Kamila Garduła

50. Monokratyczne a kolegialne organy administracji publicznej

Organ administracji publicznej to człowiek lub grupa ludzi znajdujący się w strukturze organizacyjnej państwa lub samorządu terytorialnego, powołany w celu realizacji norm prawa administracyjnego, w sposób i ze skutkami właściwymi temu prawu, działający w granicach przyznanych mu przez prawo kompetencji. Organy te dzielą się według kryterium składu osobowego na monokratyczne i kolegialne.

Organ kolegialny składa się z co najmniej dwóch osób, ale zazwyczaj nie mniej niż trzech, które jednomyślnie podejmują decyzje oraz ponoszą za nie odpowiedzialność. Organy kolegialne są powoływane tam, gdzie podejmuje się makrodecyzje, które są podstawowe dla całego państwa lub wyróżnionej jego części, wymagają uwzględnienia wyspecjalizowanej i dogłębnej wiedzy z różnych dziedzin oraz godzą wielokrotnie zróżnicowane interesy, podejmowane dla tego obszaru dobra publicznego, dla którego dany organ jest uformowany. Twierdzi się, że organy kolegialne decydują dłużej i wolniej, ale odważniej. W przypadku kiedy uda się skonstruować organ w taki sposób, że poszczególni jego członkowie staną się podmiotami kontrolnymi wobec pozostałych członków, istnieje wysokie prawdopodobieństwo ograniczenia patologii. Decyzje podejmowane są zazwyczaj w formie uchwały, lecz dozwolone są także inne formy, takie jak apele, wnioski czy rezolucje. Do organów kolegialnych należą między innymi: RM, rada gminy oraz zarząd powiatu.

Organy monokratyczne są to organy jednoosobowe, które działają operatywnie, są zdolne do podejmowania decyzji *ad hoc* oraz są one obciążone wyraźniej zlokalizowaną odpowiedzialnością. Coraz częściej można spotkać się z teorią, która mówi o rozróżnieniu organu monokratycznego od jednoosobowego, lecz ani Jan Boć ani Jan Zimmermann nie wskazują takiego podziału w swoich podręcznikach, pojęcia te utożsamiane są ze sobą. Decyzje takiego organu podejmuje się w formie decyzji administracyjnej, zarządzenia lub postanowienia. Do organów monokratycznych należą między innymi: prezydent oraz minister.

Wspólną cechą obu rodzajów organów jest działanie w imieniu i na rzecz państwa.

Różnice:

- liczebność: organ monokratyczny składa się z jednej osoby, natomiast organ kolegialny z co najmniej dwóch osób;
- szybkość oraz efektywność podejmowania decyzji: organy jednoosobowe podejmują decyzje szybko oraz efektywnie w przeciwieństwie do organów, które składają się z wielu osób, a decyzja podejmowana jest wolniej oraz mniej efektywnie;
- zjawisko korupcji dotyka częściej organu monokratycznego niż kolegialnego;
- organ monokratyczny jest powoływany, kiedy decyzja musi zostać podjęta *ad hoc*, a organy kolegialny, kiedy jest potrzebna wyspecjalizowana wiedza z różnych dziedzin;
- RM jest specyficznym organem, ponieważ jako całość stanowi organ kolegialny, natomiast każdy minister wchodzący w skład rady jest organem monokratycznym.

Oprac. Magdalena George

51. Pełnomocnictwo administracyjne (upoważnienie administracyjne)

Podstawa prawna: KPA.

Organ administracji publicznej może:

- działać osobiście;
- upoważnić w formie pisemnej pracowników przydanych temu organowi do załatwiania spraw w jego imieniu w oznaczonym zakresie (**upoważnienie administracyjne**).

Upoważnienie administracyjne:

- uregulowane jest w art. 268a KPA;
- to przejaw **dekoncentracji wewnętrznej**;
- dotyczy działania administracji oraz ciągłości wykonywanych przez jej organy zadań;
- umożliwia delegowanie w strukturach urzędu określonego organu możliwości wykonywania kompetencji organu przez określonych pracowników;
- umożliwia wydawanie przez pracowników: decyzji, postanowień, zaświadczeń oraz poświadczeń za zgodność z oryginałem.

Treść oraz zakres upoważnienia administracyjnego określa organ. Niedozwolone jest wykroczenie przez upoważnionego poza ramy dyspozycji wykazanych w pełnomocnictwie. W momencie wykroczenia poza upoważnienie, działanie staje się nielegalne, ponieważ naruszona zostaje jedna z zasad działania administracji - legalność.

Należy również pamiętać, że organ nie może przekazać kompetencji, których sam nie posiada. Przyjmuje się, że w zakresie, w jakim upoważnia inną osobę do wykonywania kompetencji, to sam organ w tym okresie kompetencji wykonywać nie powinien (do czasu odwołania upoważnienia administracyjnego).

Upoważniając administracyjne nie znosi jednak z organu odpowiedzialności za podjęte przez upoważnionego działania. Upoważniony odpowiedzialny jest przed organem za niedopełnienie obowiązku, czyli w ramach odpowiedzialności służbowej. Osoba upoważniona nie może przekazać dalej kompetencji w jakie została wyposażona, a swoje działania wykonuje w imieniu organu.

Upoważnienie administracyjne zachowuje ważność w przypadku zmiany piastuna organu (chyba że zostanie odwołane).

Dekoncentracja wewnętrzna - podział zadań między organ a przydanych mu pracowników. Przyczynia się to do sprawnej pracy organów oraz gwarantuje odciążenie piastuna z części spoczywających na nim obowiązków.

Oprac. anonimowe

52. Centralizacja a decentralizacja

Centralizacja:

- ściśle wyodrębnienie prawne zadań i kompetencji na każdym stopniu organizacyjnym administracji;
- możliwość dekoncentracji na organy niższego stopnia oraz hierarchiczne podporządkowanie w sferze realizacji tych kompetencji, przez co można rozumieć jednostronną zależność organu niższego od wyższego lub podmiotu podległego od zwierzchniego;
- hierarchiczne podporządkowanie objawia się w zależności służbowej oraz w zależności osobowej;
- państwa scentralizowane o charakterze władczym, cechuje rozwinięty system kontroli i nadzoru oraz konieczność utrzymywania rozbudowanego aparatu władzy i administracji;
- jej istotę należy głównie upatrywać w swoistej sytuacji organizacyjnej administracji publicznej, w której tylko część zadań prowadzona jest przez organy państwowe, w rozdziale administracji państwowej od samorządowej, w ogólnym zasięgu interwencyjnej funkcji państwa wobec podmiotów niepaństwowych;
- przykładem organów zajmujących miejsce na szczeblu centralizacji są organy administracji rządowej, działające w układzie scentralizowanym;
- brak samodzielności organów niższego stopnia wyraża się w prawnie określonych uprawnieniach organu nadrzędnego do powoływania i odwoływania kierownika organu niższego szczebla;
- niższy szczebel nie ma prawnie zagwarantowanej sfery samodzielnego podejmowania decyzji.

Decentralizacja:

- jest systemem organizacyjnym administracji, w którym poszczególne podmioty administrujące mają wyraźnie określone kompetencje, ustalone bądź przekazywane z innych, wyższych organów w drodze ustawowej, realizowane w sposób samodzielny podlegające w tym zakresie jedynie nadzorowi weryfikacyjnemu organów kompetentnych;
- podstawową formą ustrojową administracji zdecentralizowanej są JST, wykonujący przydzielone mu w drodze ustawy zadania własne na własną odpowiedzialność;
- wśród innych form zdecentralizowanych można wyróżnić:
 - przedsiębiorstwo państwowe i komunalne,
 - zakłady administracyjne państwowe, niepaństwowe, samorządowe,
 - społeczny pomiot organizacyjny;
- model decentralistyczny wysuwa na pierwszy plan zbiorowe potrzeby lokalnej ludności, promuje samorządność i podział władzy zgodnie z założeniami zasady subsydiarności.

Oprac. Adrianna Gaj

53. Pojęcie i rodzaje decentralizacji

Decentralizacja:

- jest korelatem centralizacji;
- to taki **system organizacyjny administracji**, w którym poszczególne podmioty administrujące mają wyraźnie określone kompetencje, ustalone bądź przekazywane z innych (wyższych) organów w drodze ustawowej, realizowane w sposób samodzielny i podlegające w tym zakresie jedynie nadzorowi weryfikacyjnemu organów kompetentnych;
- podstawowe **podmioty zdecentralizowane** w obrębie struktur państwa to JST;
- są też inne podmioty zdecentralizowane, które pełnią funkcje z zakresu administracji publicznej, np. przedsiębiorca państwowy, komunalny, prywatny, jeśli pełni funkcje z zakresu administracji publicznej. Podmiotem takim będzie również samorząd zawodowy, zakład administracyjny, organizacje pożytku publicznego, a także społeczne podmioty organizacyjne;
- **kompetencje** - w procesie decentralizowania mogą być jedynie **przekazywane w drodze ustawowej**. Proces decentralizowania nie musi polegać na jednoczesnym przekazywaniu kompetencji, samodzielność wykonywania bowiem zadań zdecentralizowania można związać również z kompetencjami nadanymi już określonej podmiotowi decentralizacji (albo z jednym i drugim); można np. poszerzyć kompetencje JST;
- **realizacja kompetencji** - może być zdecentralizowana w całości lub w części. Jeśli część kompetencji jest zdecentralizowana, to realizacja reszty odbywa się w układzie hierarchicznego podporządkowania;
- **samodzielność** - jest konstytutywnym elementem decentralizacji, podkreślanym we wszystkich prawie definicjach decentralizacji, niezależnie od swoistości ustroju politycznego, w ramach którego ma ona miejsce. Wszędzie też oznacza **wyeliminowanie podporządkowania hierarchicznego** z układów stosunków z organami zwierzchnimi;
- eksponowana w ten sposób samodzielność nie jest samodzielnością bezwzględna (nie jest autonomią), gdyż realizowana jest w ramach jednego porządku prawnego;
- samodzielność organizacyjna i majątkowa jednostek;
- **nadzór weryfikacyjny** – forma zapewnienia zgodności działań zdecentralizowanych z prawem. Nadzór weryfikacyjny nad JST odbywa się w granicach kryterium legalności.

Rodzaje decentralizacji:

- 1) **terytorialna** - wyposażenie organów administracji, zarządzającymi poszczególnymi JST, w taki stopień samodzielności wobec organów nadrzędnych, który uzasadnia uznanie ich za organy zdecentralizowane, np. JST;
- 2) **rzeczowa** – powierzenie samodzielnym organom lub organizacjom zarządzania określonymi rodzajami spraw.

Oprac. Joanna Fabrycka

54. Pojęcie i rodzaje dekoncentracji

Dekoncentracja:

- występuje jedynie w strukturach scentralizowanych, natomiast w decentralizacji niektórzy wyróżniają quasi dekoncentrację bądź dekoncentrację zewnętrzną;
- sposoby dekoncentrowania mogą być różne, jednak dekoncentrować można jedynie w wypadku, gdy pozwala na to prawo;
- dokonywana jest na podstawie aktu normatywnego rzędu ustawy lub w drodze aktu wykonawczego organu przenoszącego kompetencje;
- dekoncentracja nie osłabia organów zwierzchnich, ponieważ wszystkie działania dokonują się w niezmienionym układzie nadrzędności hierarchicznej;
- w zakresie realizacji przekazanych kompetencji należy zachować nadrzędność hierarchiczną organów zwierzchnich, zatem dekoncentracja pozostawia niezmienione stosunki zależności hierarchicznej, jednak zwiększa podporządkowanie hierarchiczne, na obszary realizacji nowo przekazanych kompetencji;
- **hierarchiczne podporządkowanie** przejawia się w postaci zależności osobowej oraz zależności służbowej:
 - **zależność osobowa** - rozpoczyna się z chwilą nawiązania stosunku pracy i trwa do momentu jego ustania, jej treścią jest regulowanie stosunków osobowych w trakcie trwania stosunków pracy,
 - **zależność służbowa** - wyraża się w możliwości wydawania poleceń służbowych przez organ wyższy, organowi niższemu.

Dekoncentracja w ujęciu statycznym - przedstawia aktualny rozkład kompetencji między poszczególnymi organami aparatu administracyjnego. O wysokim stopniu dekoncentracji mówi się, gdy organy niższych stopni mają znaczny zasób kompetencji w stosunku do organów wyższego stopnia czy organów zwierzchnich. To znaczy, że ilość kompetencji oraz ich ranga mają dość ważne znaczenie.

Dekoncentracja w ujęciu dynamicznym - to proces dekoncentrowania, czyli przekazywanie kompetencji organom niższego stopnia przez organy zwierzchnie. Należy odróżnić to od koncentrowania, które jest procesem przeciwnym (skupienie kompetencji przez organ wyższego stopnia).

Rodzaje dekoncentracji (wg. przekształceń organizacyjnych administracji):

- 1) **terytorialna** - przeniesienie kompetencji na organy niższe, ma kierunek pionowy;
- 2) **resortowa**- kompetencje organów jednego resortu przechodzą na organy tego samego stopnia w innym resorcie, ma kierunek poziomy;
- 3) **skośna**- kompetencje organów jednego resortu przekładane są na organy niższego stopnia organizacyjnego w drugim resorcie.

Inne rodzaje dekoncentracji:

- **przestrzenna** - tworzenie delegatur/ ośrodków zamiejscowych (administracyjnie inna miejscowość);
- **wewnętrzna** - podział zadań, obowiązków i zakresu uprawnień pracowników urzędu. Są to sytuacje, w których pracownicy urzędu działają w imieniu organów, tzn. organ upoważnia pewnego pracownika do wykonywania zadań z tych kompetencji, które sam posiada;
- **zewnętrzna** - przekazywanie kompetencji między organami administracji publicznej z zachowaniem hierarchicznego porządkowania.

Oprac. anonimowe

55. Decentralizacja a dekoncentracja

Decentralizacja to taki system organizacyjny administracji, w którym poszczególne podmioty administrujące mają wyraźnie wyodrębnione kompetencje, ustalone bądź przekazywane z innych (wyższych) organów w drodze ustawowej, realizowane w sposób samodzielny i podlegające w tym zakresie jedynie nadzorowi weryfikacyjnemu organów kompetentnych.

Dekoncentracja to przeniesienie kompetencji na organy (organ) niższe bądź równorzędne, dokonywane, w drodze aktu normatywnego rządu ustawy lub w drodze aktu normatywnego organu przenoszącego kompetencje, z zachowaniem nadrzędności hierarchicznej organów zwierzchnich w zakresie realizacji przekazanych kompetencji. Dekoncentracja występuje **włącznie w ramach centralizacji**.

Porównanie decentralizacji i dekoncentracji:

	Decentralizacja	Dekoncentracja
Podstawa prawna	akt normatywny (ustawa)	akt normatywny (ustawa lub rangi ustawy)
Hierarchiczne podporządkowanie	nie występuje	występuje zarówno zależność osobowa jak i zależność służbowa
„Samodzielność” dla podmiotów otrzymujących kompetencje/zadania	względna samodzielność (nie autonomia, swoboda), jednak ograniczona prawem w myśl zasady legalizmu	ściśle związanie działalności normami prawa, brak samodzielności
Sposób nadzoru	nadzór weryfikacyjny	nadzór hierarchiczny
Przejawy funkcjonowania zjawiska	JST, przedsiębiorstwa państwowe i komunalne, zakład administracyjne, społeczne podmioty organizacyjne	układ działów administracji rządowej pomiędzy ministrami
Trwałość	zjawisko ciągłe o zmiennym nasileniu	względna, zmienna trwałość

Cel	rozmieszczenie kompetencji i określenie stosunków między organami różnych stopni	rozmieszczenie kompetencji
Rodzaje	terytorialna, rzeczowa	terytorialna (pionowa), resortowa (pozioma), skośna
Możliwość wydawania poleceń służbowych	między samymi jednostkami brak	istnieje w ramach hierarchicznego podporządkowania

Oprac. Dominika Fedko

56. Zakład administracyjny – pojęcie i rodzaje

Zakład administracyjny - jednostka organizacyjna powołana do świadczenia usług niematerialnych na podstawie nawiązanego z użytkownikiem stosunku administracyjnoprawnego.

Cechy zakładów administracyjnych:

1. powołane w celu świadczenia usług niematerialnych;
2. tworzone przez różne organy administracji państwowej, na podstawie różnych podstaw prawnych, w różnych formach aktów kreujących;
3. między korzystającym a organami zakładu wytwarza się z mocy prawa lub decyzji stosunek władztwa (jednostronne ustalanie pozycji prawnej i faktycznej użytkownika) oraz obowiązek użytkownika do poddania się pod dyspozycję organów zakładu;
4. między organami zakładu a użytkownikiem nawiązuje się stosunek administracyjnoprawny;
5. z zakładu korzystać mogą tylko użytkownicy danego zakładu; korzystanie może być dobrowolne lub przymusowe;
6. celem działalności nie jest zysk, choć zdarzają się odstępstwa w postaci działalności komercyjnej; finansowanie działalności z budżetu centralnego lub samorządowego;
7. brak osobowości prawne.

Kryterium	Rodzaje zakładów administracyjnych
Sposób utworzenia	<ul style="list-style-type: none"> • w drodze ustawy, np. uniwersytety; • na podstawie aktów administracji rządowej lub samorządowej, osoby fizyczne i prawne, np. kościoły; • na podstawie zezwolenia organu administracji publicznej, np. niepubliczna szkoła podstawowa z uprawnieniami szkół publicznych.
Stopień dostępności	<ul style="list-style-type: none"> • otwarte, np. muzeum; • ograniczonym zasięgu, np. klinika rządowa; • zamknięte, np. zakład karny.

Przedmiot działalności	<ul style="list-style-type: none">• oświatowe, wychowawcze i naukowe;• zdrowia i pomocy społecznej;• działające w dziedzinie kultury i sztuki;• służące zapewnieniu bezpieczeństwa i spokoju publicznego.
Charakter uczestnictwa	<ul style="list-style-type: none">• dobrowolny, np. biblioteka;• przymusowy, np. zakład karny.

Szkoła wyższa (uczelnia) jako szczególny zakład administracyjny:

1. posiada osobowość prawną;
2. tworzona w celu realizowania usług niematerialnych (realizuje zadania oświatowe);
3. między użytkownikami a organami zakładu powstaje stosunek administracyjnoprawny (przyjęcie do uczelni następuje na podstawie decyzji administracyjnoprawnej).

Oprac. Patrycja Jaszczak

57. Korporacja w organizacji prawnej administracji publicznej

Zagadnienia nie opracowano.

58. Uczelnia publiczna (analiza z punktu widzenia korporacji, zakładu administracyjnego, i autonomii)

Podstawa prawna: Ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Uczelnia to uczelnią publiczną, jeżeli jest utworzona przez organ państwa. Uczelnia jest uczelnią akademicką albo zawodową.

Korporacyjność uczelni:

- uczelnia jest osobą prawną, jak korporacja;
- uczelnia istnieje dla osiągnięcia wspólnego celu publicznego – nauczania/nauczenia się, jak korporacja;
- zadania w ramach uczelni opierają się na prawie (ustawa), jak w korporacja;
- uczelnia wykonuje zadania publiczne samodzielnie i na własną odpowiedzialność, jak korporacja;
- uczelniom jest przypisywana podmiotowość prawna, jak korporacji.

Uczelnia jako zakład administracyjny (ZA):

- uczelnia to specyficzna forma zakładu administracyjnego;
- powołania do świadczenia usług niematerialnych o charakterze oświatowym jako ZA;
- publiczna uczelnia jest tworzona przez organy administracji publicznej w drodze ustawy;
- możliwość wstąpienia do ZA jest (zasadniczo) nieodpłatne, a korzystanie z uczelni jest ograniczone (co do zasady) do jej członków;

- między podmiotami powstaje stosunek administracyjnoprawny (z użytkownikami na mocy wpisu na listę studentów);
- tworzy się władztwo o przebiegu wewnętrznym;
- ale ma osobowość prawną i niezależność, co wykracza poza ramy ZA.

Autonomia uczelni:

- ustawa stanowi, że uczelnia jest autonomiczna na zasadach w niej określonych;
- autonomia jest pojęciem szerszym od samodzielności w granicach prawa i mieści się w pojęciu niezależność;
- autonomię można rozumieć np. poprzez to, że organy administracji rządowej i samorządowej mogą decydować o kwestiach dot. uczelni jedynie w przypadkach określonych ustawowo;
- autonomię uczelni ogranicza np. nadzór i kontrola ministra nad uczelniami w zakresie zgodności działania z przepisami prawa oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych.

Podsumowując, uczelnia publiczna posiada ogrom wspólnych cech z korporacją jak i z zakładem administracyjnym, jednakże różnią się podstawowe cele, a właściwie ich meritum, ponieważ najważniejszym zadaniem uczelni publicznych jest nauczanie.

Oprac. anonimowe

59. Samorząd studencki a samorząd terytorialny

Zagadnienia nie opracowano.

60. Samorząd terytorialny a JST, Samorząd terytorialny a samorządy specjalne (nieterytoriałne)

Podstawa prawna: Europejska Karta Samorządu Lokalnego (dalej jako: EKSL), sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., USG, USP, USW.

Samorząd terytorialny a JST

Samorząd terytorialny [def.] – prawo i zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią praw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców (art. 3 ust. 1 EKSL).

JST to samorządowa (gmina), lokalna (powiat) lub regionalna (województwo) wspólnota samorządowa. Jest ona wyposażona w wszelkie niezbędne środki **do działania**, takie jak osobowość prawną a także prawo własności oraz inne prawa majątkowe. Jej samodzielność podlega ochronie sądowej, natomiast podlega nadzorowi z punktu widzenia legalności. Organami nadzoru nad działalnością JST są PRM, wojewodowie, a w zakresie finansów - RIO.

Porównanie: samorząd terytorialny to **konstrukcja** jako pewien zbiór praw i zdolności. Natomiast **podmiotem**, któremu to przyznana jest osobowość prawną jest JST.

Samorząd terytorialny a samorzady specjalne

Samorząd terytorialny [ST] – definicja powyżej.

Samorząd specjalny [SS] – publicznoprawne związki o charakterze **przymusowym**, których kompetencji podlega określona sfera działalności zawodowej, gospodarczej, kulturalnej, wyznaniowej czy narodowościowej pewnej kategorii osób. Związki te wykonują w sposób władczy, na równi z organami samorządu terytorialnego, zdecentralizowaną część administracji państwowej. Dotyczą one wspólnoty opartej na więzi pracy w wyniku prowadzenia działalności zawodowej lub innej np.: samorząd pielęgniarek i położnych, samorząd uczniowski, samorząd radców prawnych itp. **Regulowany jest on aktami wewnętrznymi** np.: Kodeks Etyki Rady Prawnego. Jest to samorząd wyposażony w osobowość prawną jego organami są: zjazdy, rady, komisje rewizyjne oraz dyscyplinarne (sądy) a także rzecznicy odpowiedzialności zawodowej. **Może wykonywać funkcję z zakresu Administracji Publicznej:**

- przyjęcie i nadawanie uprawnień do wykonywania danego zawodu;
- sprawowanie pieczy nad prawidłowym wykonywaniem danego zawodu.

Samorząd specjalny gospodarczy - przedsiębiorcy na zasadzie **dobrowolności** mogą się zrzeszać w izby gospodarcze, jednakże nie posiadają władztwa administracyjnego. **Nie wykonują funkcji administracji publicznej.**

Porównanie:

- do ST przynależy się z mocy prawa (przez zamieszkiwanie na danym terytorium), a do SS przynależy się przez wykonywanie określonej pracy (działalności), np. samorząd studentów, pielęgniarek i położnych, samorząd uczniowski, samorząd radców prawnych itp.;
- każdy mieszkający w Polsce jest członkiem ST, a tylko część – SS;
- nie można wystąpić z ST, mieszkając w Polsce, a z SS jest to możliwe;
- sytuacja administracyjnoprawna członka ST regulowana jest USG, USP, USW, natomiast SS – aktami prawa wewnętrznego, n. regulaminami;
- zakres działania ST jest szerszy niż SS.

Oprac. Adrian Górnik

61. Pojęcie kontroli. Sposoby klasyfikowania kontroli w administracji publicznej

Kontrola - badanie zgodności stanu istniejącego ze stanem postulowanym, ustalenie zasięgu i przyczyn rozbieżności, przekazanie wyników tego ustalenia, a czasem i wynikających stąd dyspozycji zarówno podmiotowi kontrolowanemu, jak i podmiotowi organizacyjnie zwierzchniemu.

Kontrola w odróżnieniu od nadzoru nie umożliwia ingerowania w działania kontrolowanego.

Kryteria kontroli: legalności, celowości, rzetelności, gospodarności, uwzględniania interesu społecznego (różnie w prawie nazwanego), uwzględniania interesu indywidualnego, zgodności z polityką rządu, inne (kryteria) szczegółowe.

Sposoby klasyfikowania kontroli:

Cecha	Rodzaje
Zasięg zależności organizacyjnej	<ul style="list-style-type: none">• zewnętrzna - podmiot kontrolujący znajduje się poza organizacyjną strukturą administracji publicznej;• wewnętrzna - podmiot kontrolujący znajduje się obrębie struktury administracji publicznej.
Inicjatywa kontroli	<ul style="list-style-type: none">• z urzędu, np. NIK;• na wniosek, np. kontrola instancyjna.
Relacja w czasie	<ul style="list-style-type: none">• wstępna;• faktyczna;• następcza.
Przedmiot kontroli	<ul style="list-style-type: none">• charakter czynności kontrolowanych: organizacyjne, techniczne, inne;• zakres kontroli: określona część lub całość czynności organizacyjnych, technicznych, innych.
Forma przeprowadzania kontroli	<ul style="list-style-type: none">• inspekcja - bezpośrednia obserwacja zachowania się ludzi;• lustracja - ocena stanu rzeczywistego;• rewizja - kontrola finansowa;• wizytacja - bezpośredni wgląd w całokształt działalności.
Podmiot kontrolujący	parlamentarna, prezydencka, społeczna, sądowa, prokuratorska, NIK- u, administracji rządowej nad administracją samorządową, resortowa, instancyjna, międzyresortowa, dyscyplinarna, RPO, dokonywana przez TK.

Kontrola przybiera **kwalfikowaną (hierarchiczną) postać nadzoru**, gdy organ zwierzchni sprawuje kontrolę nad o. kontrolowanym, organowi zwierzchniemu służą środki oddziaływania władczego wobec podrzędnego w strukturze podmiotu kontrolowanego.

Kontrola przybiera **kwalifikowaną postać nadzoru weryfikacyjnego**, gdy organ zwierzchni sprawuje kontrolę nad o. kontrolowanym, organowi służą wobec kontrolowanego podmiotu zdecentralizowanego środki oddziaływania władczego.

Kontrola *sensu stricto* to kontrola, która nie umożliwia ingerencji w działanie kontrolowanego.

Kontrola *sensu largo* to kontrola, która zawiera w sobie kontrolę *sensu stricto* oraz kwalifikowaną formę kontroli (nadzór).

Oprac. anonimowe

62. Pojęcia i rodzaje nadzoru w administracji publicznej

Nadzór - badanie działalności danego podmiotu administrującego (kontrola) połączone z możliwością pomocy, wpływu, a także modyfikacji tej działalności, dokonywane przez organ zwierzchni organizacyjnie bądź funkcjonalnie, w celu zapewnienia zgodności tej działalności z prawem.

Rodzaje nadzoru:

- 1) hierarchiczny;
- 2) weryfikacyjny.

Nadzór hierarchiczny:

- sprawowany przez organ zwierzchni organizacyjnie względem kontrolowanego;
- organ zwierzchni posiada środki władcze wobec podmiotu kontrolowanego;
- dotyczy administracji rządowej i wynika z występowania tam hierarchicznego podporządkowania; organy niższego stopnia nie posiadają niezależności;
- kryterium jego stosowania może być różne np. legalności, zgodności z prawem, z polityką rządu.

Nadzór weryfikacyjny

- jest realizowany w układzie administracji zdecentralizowanej (dotyczy JST);
- nadzór może być dokonywany tylko przy stosowaniu kryterium legalności; wyjątkiem jest kontrola sprawowana przez RIO w zakresie gospodarki finansowej JST, gdzie kryterium jest celowość i gospodarność;
- polega na nadzorowaniu wykonywania określonych zadań przez podmioty nadzorowane;
- sprawowany przez organ zwierzchni funkcjonalnie nad kontrolowanym;
- organy nadzoru: PRM, wojewoda, RIO (w zakresie spraw finansowych).

Środki nadzoru, to np. o charakterze represyjnym - **stwierdzenie nieważności**

Oprac. Antonina Gołaszewska-Siwiak

63. Kontrola a nadzór

System kontroli oznacza całość wewnętrznie zespolonych wartości określających zadania kontroli, warunki prawidłowej organizacji i funkcjonowania kontroli, organizację podmiotów kontrolujących, zasięg przedmiotowy i podmiotowy kontroli, skutki kontroli. Cały system kontroli nad administracją, zarówno w sferze organizacyjnej jak i funkcjonalnej, oparty jest na podstawowym celu kontroli, którym jest zapewnienie zgodności działania z prawem.

Kontrola to inaczej:

- badanie zgodności stanu istniejącego ze stanem postulowanym;
- ustalanie zasięgu i przyczyn rozbieżności;
- oraz przekazanie wyników tego ustalenia, a czasem i wynikających stąd dyspozycji zarówno podmiotowi kontrolowanemu, jak i podmiotowi organizacyjnie zwierzchniemu.

Nadzór to częściowe podporządkowanie występujące w układzie scentralizowanym i zdecentralizowanym, którego istotą jest wyciąganie konsekwencji za zachowania organu podporządkowanego. Każdy organ nadzorczy ma do dyspozycji określone kompetencje nadzorcze – działania sanujące albo usuwające skutki działań nieprawidłowych oraz akty prewencyjne nadające kierunek działalności, np. polecenie służbowe, uchylenie lub zmiana decyzji, wytyczne (ogólne).

Jeśli kontrola sprawowana jest przez organ zwierzchni organizacyjnie nad kontrolowanym, a zatem i odpowiedzialnym za jego działania, i jeśli temu organowi zwierzchniemu służą środki oddziaływania władczego wobec podrzędnego w strukturze podmiotu kontrolowanego, to kontrola przybiera kwalifikowaną postać nadzoru.

Nadzór obejmuje zawsze kontrolę, natomiast wykonywanie kontroli nie musi się łączyć z prawem stosowania środków nadzorczych.

Oprac. anonimowe

64. Sądowa kontrola administracji publicznej a nadzór

Krótkie informacje definicyjne:

- **kontrola** - badanie stanu istniejącego i porównanie go ze stanem postulowanym, sformułowanie odpowiedniej oceny stanu rzeczy, a w przypadku niezgodności sformułowanie wniosków zaleceń, które mają na celu wskazanie sposobów na usunięcie niepożądanych zjawisk wskazanych przez kontrolę;
- **nadzór** – sytuacja, w której podmiot nadzorujący jest wyposażony w środki oddziaływania na postępowanie podmiotów nadzorowanych. Nadzór w porównaniu do kontroli ma szerszy zakres. Czyli dzieje się wszystko to, co w kontroli, ale dotatkowo podmiot nadzorujący wyposażony jest instrumenty, umożliwiające ingerencję, np. wydawanie wiążących poleceń. Nadzór to inaczej kontrola z dodatkową możliwością władczej ingerencji wobec podmiotu poddanego oddziaływaniu nadzorcemu (wobec podmiotu nadzorowanego).

Kontrola sądowa może być sprawowana przez sądy powszechne oraz sądy administracyjne (czasem oba). Orzeczenie sądu modyfikuje czynność prawną administracji zazwyczaj przez uchylenie (skutek kasacyjny) bądź też jej zmianę (skutek reformacyjny). Bezpośrednio więc wpływa na administrację, ale generalnie nie mieści się w ramach jej nadzoru (**sąd jest organem władzy sądowniczej, nie wykonawczej**). Niemniej z uwagi na wpływ na podmiot kontrolowany (uchylenie, zmiana aktu) blisko kontroli sądowej do działań nadzorczych. Bardzo ważna jest koncepcja, w myśl której sąd nie może zastępować administracji w twórczym tworzeniu stosunków społecznych, co zawsze ograniczało też zasięg kontroli, decydując też o określonych sposobach rozstrzygnięć. Przedmiotem kontroli są władcze, zewnętrzne decyzje administracyjne, **sąd zaś bada tylko legalność**, a nie celowość działania administracji.

Kontrola sądowa administracji obejmuje:

- **sądową kontrolę decyzji administracyjnych** - decyzje ostateczne podlegają kontroli sprawowanej przez sądy administracyjne z punktu widzenia ich legalności, czyli zgodności z prawem. Do kontroli tej dochodzi w przypadku wniesienia skargi na decyzję administracyjną. Uwzględniając skargę sąd uchyla decyzję w całości lub części. Od momentu przejścia sprawy do rozpoznania sąd może, a czasem musi wstrzymać wykonanie zaskarżonej decyzji. Jeżeli decyzja administracyjna została przez sąd uchylona, organ wydaje nową decyzję w sprawie, uwzględniając ocenę prawną wyrażoną w orzeczeniu sądu administracyjnego;
- **sądową kontrolę aktów normatywnych** - TK jest organem władzy sądowniczej, powołanym do badania m.in.: zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją RP, zgodności przepisów prawa wydawanych przez centralne konstytucyjne organy państwowe z Konstytucją;
- **kontrolę umownej działalności organów administracyjnych** - kontrola tych działań administracji publicznej, które są oparte na prawie cywilnym, czyli kontrola umów, w których jedną ze stron jest organ administracyjny. Organ administracyjny ma przed sądem pozycję strony (powód lub pozwany), a podstawą prawną rozstrzygnięcia jest prawo cywilne.

Oprac. anonimowe

65. Kontrola prawna w administracji publicznej. Zarys systemu

System kontroli - całość wewnętrznie zespolonych wartości określających zadania kontroli, warunki organizacji i funkcjonowania kontroli, podmiotów kontrolujących, a także zasięg przedmiotowy i podmiotowy oraz skutki kontroli.

Kontrola - najogólniej przez kontrolę należy rozumieć:

1. badanie zgodności stanu istniejącego (faktycznego) ze stanem postulowanym;
2. ustalenie przyczyn i zasięgu rozbieżności;
3. przekazanie wyników tego ustalenia, a czasem i wynikających stąd dyspozycji zarówno podmiotowi kontrolowanemu, jak i podmiotowi organizacyjnie zwierzchniemu

Kontrola prawna - część kontroli, która jest regulowana prawem.

Rodzaje/ typy kontroli:

I. Kontrola parlamentarna.

1. Kontrola sejmowa. Sejm sprawuje kontrole:

- a) na sesjach;
- b) poprzez działalność Marszałka i Prezydium Sejmu;
- c) poprzez działalność komisji sejmowych, stałych i nadzwyczajnych;
- d) za pośrednictwem posłów.

2. Kontrola senacka. Funkcje kontrolne senatu są analogiczne do funkcji kontrolnych sejmu.

II. Kontrola państwowa – Najwyższa Izba Kontroli. NIK kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych. Może kontrolować również działalność organów samorządu terytorialnego, samorządowych osób prawnych i innych samorządowych jednostek organizacyjnych.

III. Kontrola sądowa. Kontrola sądowa nad administracją może być sprawowana przez sądy powszechne bądź administracyjne. Można wyodrębnić kontrolę bezpośrednią (zaskarżenie decyzji administracyjnej w celu jej uchylecia jej zmiany) i pośrednią (wpadkową/ incydentalną, pomocniczą na potrzeby danego postępowania).

IV. Kontrola prokuratorska. Prokurator ma prawo m.in. zwrócenia się do właściwego organu administracji, o wszczęcie postępowania, w celu usunięcia stanu niezgodnego z prawem.

V. Kontrola społeczna. Niezorganizowana, gdy podmiotem jest obywatel lub niezorganizowany zespół obywateli, zorganizowana, gdy podmiot jest określony prawem.

VI. Kontrola resortowa. W organizacyjnych granicach jednego resortu (administracyjny dział kierowany przez ministra lub innego członka rządu). Zakres obejmuje: zapobieganie naruszeń obowiązków służbowych, badanie przestrzegania etyki zawodowej.

VII. Kontrola międzyresortowa – kontrola danej działalności, pomiędzy resortami (zewnętrzna).

VIII. Kontrola dokonywana przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

Oprac. Joanna Jarecka

66. Zewnętrzna i wewnętrzna kontrola administracji publicznej

Kontrola - badanie zgodności stanu istniejącego ze stanem postulowanym, ustalenie zasięgu i przyczyn rozbieżności, przekazanie wyników tego ustalenia, a czasem i wynikających stąd dyspozycji zarówno podmiotowi kontrolowanemu, jak i podmiotowi organizacyjnie zwierzchniemu. Kontrola w odróżnieniu od nadzoru nie umożliwia ingerowania w działania kontrolowanego.

Kontrola zewnętrzna	Kontrola wewnętrzna
<p>Kontrola przeprowadzana przez organ organizacyjny niewłączony do systemu administracji publicznej.</p> <p>Wykonywana jest przez jednostki organizacyjne oraz osoby prawne i fizyczne umieszczone na zewnątrz administracji. Gwarantuje to niezawisłą i bezstronną kontrolę</p> <p><u>Kontrolę zewnętrzną możemy podzielić na:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1) Kontrolę państwową:<ol style="list-style-type: none">a) kontrola sądowa;b) kontrola parlamentarna;c) kontrola wykonywana przez inne, wyspecjalizowane organy państwowe.2) Kontrolę niepaństwową. <p>Przykłady kontroli:</p> <ul style="list-style-type: none">- wotum nieufności dla ministra;- interwencje w sprawach obywateli;- absolutorium dla rządu z wykonania budżetu.	<p>Kontrola wykonywana przez podmioty, które wchodzą w skład systemu jednostek organizacyjnych administracji publicznej. Kontrolujący i kontrolowany należą do <u>tej samej lub odrębnej</u> jednostki organizacyjnej.</p> <p><u>Kontrolę wewnętrzną możemy podzielić na:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1) Kontrolę międzyresortową:<ol style="list-style-type: none">a) kontrola międzyresortowa o pełnym zakresie;b) kontrola międzyresortowa o ograniczonym zakresie.2) Kontrolę wewnątrzresortową:<ol style="list-style-type: none">a) kontrola funkcjonalna;b) kontrola instytucjonalna. <p>Przykłady kontroli:</p> <ul style="list-style-type: none">- rewizja finansowo – księgową;- dozór techniczny;- inspekcja sanitarna.

Oprac. anonimowe

67. Bezpośrednia a pośrednia kontrola sądowa aktów normatywnych stanowiących przez organy administracji publicznej

Zagadnienia nie opracowano.

68. Zakres kognicji sądów administracyjnych

Zagadnienia nie opracowano.

69. Sądowa kontrola władczych form działania (organów) administracji publicznej

Zagadnienia nie opracowano.

70. Sądowa kontrola działalności umownej (organów) administracji publicznej

Zagadnienia nie opracowano.

71. Pracownicy administracji publicznej

Pracownicy administracji publicznej - osoby wykonujące czynności związane z funkcjonowaniem administracji publicznej oraz czynności administracyjne w innych niż jednostki administracji urządach państwa, bez względu na sposób nawiązania z nimi stosunku pracy.

1. Pracownicy Administracji Rządowej i Państwowej

A) Korpus Służby Cywilnej - tworzą go osoby zatrudnione na stanowiskach urzędniczych w: Kancelarii PRM, urządach ministrów, urządach wojewódzkich, komendach, inspektoratach, Biurze Nasiennictwa Leśnego. Osoby podejmujące po raz pierwszy pracę w służbie cywilnej odbywają służbę przygotowawczą,

- **pracownik służby cywilnej** - osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę;
- **urzędnik służby cywilnej** - osoba zatrudniona na podstawie mianowania;
- **członek korpusu służby cywilnej** – pracownicy i urzędnicy służby cywilnej oraz osoby zatrudnione na wyższym stanowisku w służbie cywilnej;
- **Szef Służby Cywilnej** - jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach służby cywilnej i podlega bezpośrednio PRM.

B) Pracownicy urzędów państwowych niebędący członkami Korpusu Służby Cywilnej:

- **urzędnicy państwowi** - urzędnikiem może być osoba, która jest obywatelem polskim, posiada pełną zdolność do czynności prawnych i ma nieskazitelny charakter;
- **inni pracownicy** - funkcjonariusze i pracownicy tych urzędów i instytucji, których status prawny regulowany jest odrębnymi ustawami, m.in: urzędnicy i pracownicy sądów i prokuratury.

2. Pracownicy samorządowi – zatrudniani są na podstawie:

a) wyboru:

- w urzędzie marszałkowskim: marszałek województwa, wicemarszałek oraz pozostali członkowie zarządu województwa - jeżeli statut województwa tak stanowi;
- w starostwie powiatowym: starosta, wicestarosta oraz pozostali członkowie zarządu powiatu - jeżeli statut powiatu tak stanowi;
- w urzędzie gminy: wójt (burmistrz, prezydent miasta);
- w związkach JST – przewodniczący zarządu związku i pozostali członkowie związku – jeżeli statut związku tak stanowi,

- w urzędzie m.st. Warszawy: burmistrz dzielnicy m.st. Warszawy, zastępca burmistrza dzielnicy m.st. Warszawy i pozostali członkowie zarządu dzielnicy m.st. Warszawy;
- b) **powołania** - zastępca wójta (burmistrza, prezydenta miasta), skarbnik gminy, skarbnik powiatu, skarbnik województwa;
- c) **umowy o pracę** - pozostali pracownicy samorządowi.

Kodeks Dobrej Praktyki Administracyjnej – urzędnicy i pracownicy powinni przestrzegać zasady praworządności, zasady niedyskryminowania, zasady proporcjonalności, zasady bezstronności i niezależności, zasady obiektywności, zasady uczciwości, zasady uprzejmości oraz mają zakaz nadużywania uprawnień (niewiążący akt prawa unijnego).

Oprac. Kamila Jarzyńska

72. Majątek publiczny

Majątek publiczny - majątek, który:

- niezależnie od charakteru podmiotu będącego właścicielem;
- zostaje w sposób prawny przeznaczony do użytku publicznego;
- w zakresie pełnego lub ograniczonego korzystania regulowanego także lub wyłącznie prawem administracyjnym (niezależny od woli właściciela, jego przeznaczenie jest uregulowane prawnie, reguluje je prawo administracyjne (i inne)).

Majątkiem publicznym mogą zarządzać (czyli podejmować działania faktyczne i prawne, mające na celu wykorzystanie mienia w sposób zgodny z jego przeznaczeniem):

- SP i jego organy;
- JST;
- inne podmioty, upoważnione do zarządzania przez prawo.

Przedmiot majątku publicznego

- dobra naturalne;
- dobra wytworzone.

Sposoby nabycia majątku publicznego:

- zmiany naturalne środowiska kwalifikowane przez obowiązujące prawo jako przysporzenie;
- wydanie przewidywanego w porządku prawnym jednostkowego aktu normatywnego np. utworzenie rezerwatu;
- przysporzenie powstałe z mocy prawa np. nacjonalizacja;
- zmiana właściciela powstała z mocy prawa wraz z konieczną deklaratoryjną decyzją administracyjną;
- wydanie decyzji administracyjnej np. wywłaszczenie nieruchomości.

Prawny reżim korzystania:

- 1) Warunek uznania określonych dóbr jako majątek publiczny, korzystanie:

- musi mieć charakter powszechny, cechować użytecznością publiczną oraz być organizowane przez państwo lub inny podmiot publicznoprawny;
 - nie może być zastąpione innym możliwym korzystaniem;
 - nie może tolerować innego, jednoczesnego korzystania prywatnego z majątku;
- 2) Skutek uznania jakiś dóbr za majątek publiczny (powstaje bez konieczności warunków z istniejącego prawa lub decyzji administracyjnej): powszechnie nieograniczone (np. plaża publiczna) lub powszechnie ograniczone (np. szkoła).

Oprac. anonimowe

73. Podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej za działania (organów) administracji

Polski system prawny przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą wobec niezgodnych (i zgodnych!) z prawem działań organów administracji, podczas których wykonywania została wyrządzona szkoda. Podejmowanie przez organy administracji różnego rodzaju działań, a w szczególności władczych wiąże się z możliwością wyrządzenia szkody jednostce. Na potrzebę dochodzenia naprawienia szkód wynikających z nieprawidłowych działań władzy publicznej ustawodawca tworzy regulacje prawne w tej kwestii.

Odszkodowanie za **niezgodne** z prawem działanie organu lub władzy publicznej:

- 1) Art. 77 Konstytucji: *1. Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. 2. Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw - ten przepis prawny daje jednostce poczucie zabezpieczenia przed nieprawidłowym wykonywaniem władzy publicznej i gwarancje, że w razie ewentualnych szkód zostaną one naprawione w należyty i zgodny z prawem sposób.*
- 2) Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność SP lub JST lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa – art. 417 § 1 KC.
- 3) Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą – art. 417¹ § 1 KC.
- 4) Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej (...) – art. 417¹ § 2 KC.
- 5) Jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem niewydania orzeczenia lub decyzji, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej - art. 417¹ § 3 KC.
- 6) Jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie aktu normatywnego, którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa, niezgodność z prawem niewydania tego aktu stwierdza sąd rozpoznający sprawę o naprawienie szkody - art. 417¹ § 3 KC.

Odszkodowanie za **zgodne** z prawem działanie organu lub władzy publicznej:

- 1) Art. 417² KC *Jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności.*

W myśl art. 421 KC w/w podstawy prawne nie mają zastosowania, jeżeli odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej uregulowana jest w przepisach szczególnych, np. art. 161 KPA czy art. 58 KPK.

Należy pamiętać, że działania, które podlegają tej odpowiedzialności to nie tylko działania bezprawne, ale również działania legalne (np. wywłaszczenie). Przesłanka bezprawności nie jest wyłączną podstawą do powstania odpowiedzialności organów administracji publicznej.

Oprac. Patrycja Galińska

74. Naczelne a centralne organy administracji publicznej

Cecha	Naczelne organy administracji rządowej	Centralne organy administracji rządowej
Sposób tworzenia organu	Powoływane przez Prezydenta bezpośrednio lub po uprzednim wyborze przez Sejm. *Prezydent - szczególny organ, traktowany jako naczelny	Tworzone w drodze w drodze ustawowej (czasem za pomocą rozporządzeń) i powoływane przez PRM lub ministrów.
Właściwość miejscowa	Obejmuje obszar całego państwa	
Prawotwórstwo	Możliwość tworzenia form aktów prawnych np. rozporządzenia, uchwały, zarządzenia, które są ogłaszane w Dzienniku Ustaw.	W sferze normotwórczej wydają one jedynie zarządzenia, które noszą różne nazwy no regulaminy, wytyczne, instrukcje. Te akty nie są zazwyczaj publikowane.
Pozycja	Zwierzchnie wobec organów centralnych.	Zwierzchnie wobec organów terenowych.
Stosunek wobec administracji rządowej	Organy zwierzchnie wobec pozostałych organów (i innych podmiotów organizacyjnych państwa) w strukturze administracji rządowej.	Nie wchodzą w skład rządu, poza wyjątkami określonymi w ustawach. Organy te noszą niekiedy nazwy sugerujące kolegialny ich skład (np. komitet, komisja), jednak zazwyczaj są organami monokratycznymi.

Przykłady	PRM, RM	<ul style="list-style-type: none">• podległe Sejmowi: Główny Inspektor Pracy, Prezes UODO;• podległe PRM: Szef Służby Cywilnej, RPP;• podległe ministrom: np. Ministrowi Zdrowia: Główny Inspektor Sanitarny.
------------------	---------	---

Oprac. Emilia Kaczor

75. Kształtowanie składu osobowego RM

Podstawa prawna: Konstytucja, ustawa o RM.

Skład RM - RM składa się z PRM i ministrów. W skład RM mogą być powoływani wiceprezesi RM. Prezes i wiceprezes RM mogą pełnić także funkcję ministra. W skład RM mogą być ponadto powoływani przewodniczący określonych w ustawach komitetów.

Tryb powołania RM:

1. Podstawowy

- Prezydent RP desygnuje PRM, który proponuje skład RM.
- Prezydent RP powołuje PRM wraz z pozostałymi członkami RM w ciągu 14 dni od dnia pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji poprzedniej RM i odbiera przysięgę od członków nowo powołanej RM.
- PRM, w ciągu 14 dni od dnia powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej, przedstawia Sejmowi program działania RM z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania. Wotum zaufania Sejm uchwała bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

2. „Zastępczy”

W razie niepowołania RM w w/w trybie lub nieudzielenia jej wotum zaufania Sejm w ciągu 14 dni od upływu w/w wybiera PRM oraz proponowanych przez niego członków RM bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Prezydent Rzeczypospolitej powołuje tak wybraną RM i odbiera przysięgę od jej członków.

3. Rezerwowy

W razie niepowołania RM w trybie „zastępczym” Prezydent RP w ciągu 14 dni powołuje PRM i na jego wniosek pozostałych członków RM oraz odbiera od nich przysięgę.

Sejm w ciągu 14 dni od dnia powołania RM przez Prezydenta RP udziela jej wotum zaufania większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. W razie nieudzielenia RM wotum zaufania Prezydent RP skraca kadencję Sejmu i zarządza wybory.

Zmiany w składzie RM - Prezydent RP, na wniosek PRM, dokonuje zmian w składzie RM.

Dymisja RM - PRM składa dymisję RM na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu. PRM składa dymisję RM również w razie: nieuchwalenia przez Sejm wotum zaufania dla RM;

wyrażenia RM wotum nieufności, rezygnacji PRM. Prezydent RP, przyjmując dymisję RM, powierza jej dalsze sprawowanie obowiązków do czasu powołania nowej RM. Prezydent RP, w przypadku rezygnacji PRM, może odmówić przyjęcia dymisji RM.

Ministrowi może realizować wyznaczony dział (lub działy) administracji rządowej albo działać jako tzw. minister „bez teki”.

Oprac. Ewelina Hargot

76. Minister jako organ monokratyczny i członek organu kolegiального

Podstawa prawna: ustawa o RM oraz ustawa o działach administracji rządowej.

Minister zajmuje jednocześnie **dwie pozycje:**

- jest członkiem Rady Ministrów - kolegiального organu administracji rządowej;
- jest organem kierującym określonym działem administracji rządowej.

Minister jako organ monokratyczny kieruje określonymi działami administracji rządowej lub wypełnia zadania wyznaczone mu przez PRM.

Minister niekierujący działem administracji rządowej to tzw. minister „bez teki”.

Minister kierujący określonym działem administracji rządowej jest określany jako minister właściwy do spraw oznaczonych nazwą danego działu:

- jego zakres działania określają ustawy;
- wydaje rozporządzenia;
- kieruje, nadzoruje i kontroluje działalność podporządkowanych organów, urzędów i jednostek;
- wykonuje swoje zadania przy pomocy sekretarza i podsekretarza stanu, gabinetu politycznego ministra oraz dyrektora generalnego urzędu;
- zastępuje go sekretarz stanu w zakresie przez niego ustalonym lub podsekretarz stanu, jeżeli sekretarz stanu nie został powołany.

Minister jako członek organu kolegiального:

- jest członkiem Rady Ministrów;
- uczestniczy, na zasadach określonych w Konstytucji RP, w ustalaniu polityki państwa, ponosząc za treść i za realizację działań Rządu odpowiedzialność w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- jest obowiązany, w zakresie swojego działania, do inicjowania i opracowywania polityki Rządu, a także przedkładania inicjatyw, projektów założeń projektów ustaw i projektów aktów normatywnych na posiedzenia RM - na zasadach i w trybie określonych w regulaminie pracy RM;
- realizuje politykę ustaloną przez Radę Ministrów;
- reprezentuje w swoich wystąpieniach stanowisko zgodne z ustaleniami przyjętymi przez RM;

- członkowie RM ponoszą odpowiedzialność przed TS za naruszenie Konstytucji lub ustaw, a także za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem;
- członkowie RM ponoszą przed Sejmem solidarną odpowiedzialność za działalność RM;
- członkowie RM ponoszą przed Sejmem również odpowiedzialność indywidualną za sprawy należące do ich kompetencji lub powierzone im przez PRM.

Oprac. Natalia Jastrzębska

77. Rządowa administracja zespolona w województwie

Zagadnienia nie opracowano.

78. Urząd wojewody a urząd wojewódzki

Urząd wojewody:

- w znaczeniu: „zespół pewnych kompetencji nadanych danej osobie - urząd wojewody”;
- wojewoda to terenowy organ administracji rządowej w danym województwie, przedstawiciel RM w województwie;
- wojewoda jest zwierzchnikiem rządowej administracji zespolonej w województwie, organem rządowej administracji zespolonej w województwie, organem nadzoru nad działalnością JST i ich związków pod względem legalności;
- reprezentuje SP oraz kontroluje legalność, gospodarność oraz rzetelność realizacji zadań wykonywanych przez organy JST;
- jest organem monokratycznym, powoływanym przez PRM.

Urząd wojewódzki:

- w znaczeniu urzędu jako „zorganizowany zespół osób, środków rzeczowych, środków finansowych, przydany organowi administracyjnemu do pomocy w wykonywaniu jego funkcji”;
- jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej;
- prawidłowe funkcjonowanie urzędu zapewnia dyrektor generalny urzędu, a na czele wydziałów stoją dyrektorzy wydziałów;
- jednostka pomocnicza wojewody;
- działa na podstawie statutu urzędu wojewódzkiego, nadanego przez wojewodę;
- realizuje zadania administracji rządowej na terenie województwa;
- składa się z wydziałów i innych komórek organizacyjnych urzędu;
- pracownicy powoływani i odwoływani przez wojewodę.

Urząd wojewody i urząd wojewódzki to zupełnie odmienne pojęcia.

Oprac. Jakub Faldziński

79. Wojewoda jako nadzorujący i nadzorowany

Podstawa prawna: ustawa o wojewodzie i administracji rządowej w województwie.

Status wojewody: Wojewoda jest (art. 3 w/w ustawy):

- przedstawicielem RM w województwie;
- zwierzchnikiem rządowej administracji zespolonej w województwie;
- organem rządowej administracji zespolonej w województwie;
- organem nadzoru nad działalnością JST i ich związków pod względem legalności, z zastrzeżeniem, organem administracji rządowej w województwie, do którego właściwości należą wszystkie sprawy z zakresu administracji rządowej w województwie niezastrzeżone w odrębnych ustawach do właściwości innych organów tej administracji;
- reprezentantem SP, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach;
- organem wyższego stopnia w rozumieniu KPA;
- obowiązany zapewnić gospodarowanie nieruchomościami SP w województwie w sposób zgodny z zasadami prawidłowej gospodarki.

Wojewoda jako nadzorowany (art. 8-9 oraz art. 11 w/w ustawy):

- PRM kieruje działalnością wojewody, w szczególności wydając w tym zakresie wytyczne i polecenia, żądając przekazania sprawozdań z działalności wojewody oraz dokonując okresowej oceny jego pracy;
- PRM sprawuje nadzór nad działalnością wojewody na podstawie kryterium zgodności jego działania z polityką Rady Ministrów;
- PRM może upoważnić ministra właściwego do spraw administracji publicznej do wykonywania, w jego imieniu, przysługujących mu wobec wojewody uprawnień, z wyjątkiem powoływania i odwoływania wojewody oraz rozstrzygania sporów między wojewodą a członkiem RM lub centralnym organem administracji rządowej;
- minister wł. ds. administracji publicznej sprawuje nadzór nad działalnością wojewody na podstawie kryterium zgodności jego działania z powszechnie obowiązującym prawem, a także pod względem rzetelności i gospodarności;
- właściwy minister wykonuje swoje uprawnienia wobec wojewody w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach. Wojewoda jest obowiązany do udzielania właściwemu ministrowi lub centralnemu organowi administracji rządowej, w wyznaczonym terminie, żądanych przez niego informacji i wyjaśnień.

Wojewoda jako nadzorujący (art. 12, art. 27 w/w ustawy):

- wojewoda sprawuje nadzór nad działalnością JST i ich związków na zasadach określonych w odrębnych ustawach, np. USG (art. 85, art. 88, art. 91):
 - nadzór nad działalnością gminną sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem,

- wojewoda ma prawo żądania informacji i danych, dotyczących organizacji i funkcjonowania gminy, niezbędnych do wykonywania przysługujących im uprawnień nadzorczych,
- wojewoda orzeka o nieważności uchwały sprzecznej z prawem;
- wojewoda może, w drodze decyzji administracyjnej, wstrzymać egzekucję administracyjną.

Oprac. Natalia Grzesiak

80. Kontrola prowadzona przez wojewodę

Podstawa prawna: o wojewodzie i administracji rządowej w województwie oraz ustawa o finansach publicznych.

Wojewoda to terenowy organ administracji rządowej w województwie i zwierzchnik zespolonej administracji rządowej w województwie.

Kontrola polega na analizie działalności kontrolowanego podmiotu, bez możliwości wpływania na jego działalność (bez możliwości ingerencji).

Wojewoda kontroluje wg ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie:

- wykonywanie przez organy rządowej administracji zespolonej w województwie zadań wynikających z ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych, ustaleń RM oraz wytycznych i poleceń PRM;
- wykonywanie przez organy samorządu terytorialnego i inne podmioty zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez nie na podstawie ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej;
- wojewoda w szczególnie uzasadnionych przypadkach może kontrolować sposób wykonywania przez organy niezespolonej administracji rządowej działające w województwie zadań wynikających z ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych;
- kontrola wykonywana jest pod względem:
 - legalności, gospodarności, celowości i rzetelności - w odniesieniu do działalności organów administracji rządowej oraz innych podmiotów,
 - legalności, gospodarności i rzetelności - w odniesieniu do działalności organów samorządu terytorialnego;
- wojewoda jako zwierzchnik rządowej administracji zespolonej w województwie kontroluje jej działalność.

Kontrola prowadzona przez wojewodę wg ustawy o finansach publicznych:

- realizuje kontrolę zarządczą w stosunku do jednostki: Urząd Wojewódzki;
- kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy; w tym opracowanie planu działania;

- celem kontroli zarządczej jest zapewnienie w szczególności: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi; skuteczności i efektywności działania; wiarygodności sprawozdań; ochrony zasobów; przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania; efektywności i skuteczności przepływu informacji; zarządzania ryzykiem.

Oprac. Klaudia Janik

81. Kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich. Zagadnienia ustrojowoprawne

Podstawa prawna: ustawa o wojewodzie i administracji rządowej w województwie.

Kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży to organy rządowej administracji zespolonej w województwie, którzy wykonują zadania administracji rządowej w województwie.

- zespoleni są w województwie pod zwierzchnictwem wojewody i (co do zasady) w jednym urzędzie;
- kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży działają pod zwierzchnictwem wojewody w jego imieniu (z ustawowego upoważnienia) bądź w imieniu własnym, jeżeli ustawa tak stanowi, z zachowaniem przepisów o tajemnicy państwowej i innych rodzajów tajemnicy określonych ustawami;
- wojewoda ma prawo wglądu w tok każdej sprawy prowadzonej na obszarze województwa przez organy administracji państwowej;
- zespolenie bezpośrednie – jeden zwierzchnik, jeden urząd;
- zespolenie pośrednie (jeden zwierzchnik, inny urząd);
- organizację administracji rządowej w województwie określa statut urzędu wojewódzkiego nadany przez wojewodę. To tam znajdziemy nazwy stanowisk kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich oraz nazwy jednostek organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich;
- w skład organów administracji zespolonej wchodzi:
 - Komendant Wojewódzkiej Policji,
 - Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej,
 - Kurator Oświaty,
 - Wojewódzki Inspektor Farmaceutyczny,
 - Wojewódzki Inspektor Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego,
 - Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego,
 - Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska,
 - Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej,
 - Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
 - Wojewódzki Lekarz Weterynarii,
 - Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
 - Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa;

- kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich odpowiadają przez wojewodę i do niego przekazują informacje dotyczące wyników prowadzonych kontroli, które ich dotyczą (na podstawie odrębnych ustaw);
- spory o właściwość między organami administracji zespolonej w jednym województwie rozstrzyga wojewoda (art. 22 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego).

Oprac. Aleksandra Herman

Podziękowania i słowo końcowe

Opracowanie niniejszego skryptu byłoby niemożliwe, gdyby nie praca studentów prowadzonej przeze mnie grupy na II roku studiów stacjonarnej administracji z [WPAiE UW](#). Serdeczne podziękowania dla Państwa wymienionych z imienia i nazwiska pod poszczególnymi opracowaniami, a także osób, które postanowiły zostać anonimowe.

Podejmując się zadania weryfikacji merytorycznej oraz zredagowania niniejszego skryptu, zdawałam sobie sprawę z potrzeby oddania licznych godzin pracy na rzecz studentów, przygotowujących się do ustnego egzaminu z Prawa administracyjnego. Świadomie podjęłam się tej pracy, by przekazać w ręce studentów skrypt, zawierający opracowanie blisko 30 z ponad 150 zagadnień egzaminacyjnych.

To dopiero początek drogi. Kolejne roczniki mogą przyłączyć się do rozbudowywania i aktualizacji informacji.

Opracowany przeze mnie skrypt sprzed lat oraz bieżące materiały udostępniam bezpłatnie na swojej stronie internetowej: <http://administratywistka.pl/skrypt-z-prawa-administracyjnego/> oraz [w moich materiałach dydaktycznych na Stronie Wydziałowej](#).

Życzę owocnej nauki i pragnę przypomnieć, że **skrypt jest narzędziem do powtórzenia materiału**. Natomiast źródłowa wiedza powinna pochodzić z aktów prawa i publikacji podręcznikowych, np. wskazanych w bibliografii Skryptu.

mgr Anna Maciąg
administratywistka.pl